

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Identifikation

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing		
Kategori Bebyggelsesmønstre, landskabstyper og lokale udviklingstræk (2)			
Lokalitet Kystområdet			
Emne Landvinding		Sted Vejlen	
Registreringsdato forår 2002	Registrator JEJ/RM	Arkiv nr.	Løbenr. 35



Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

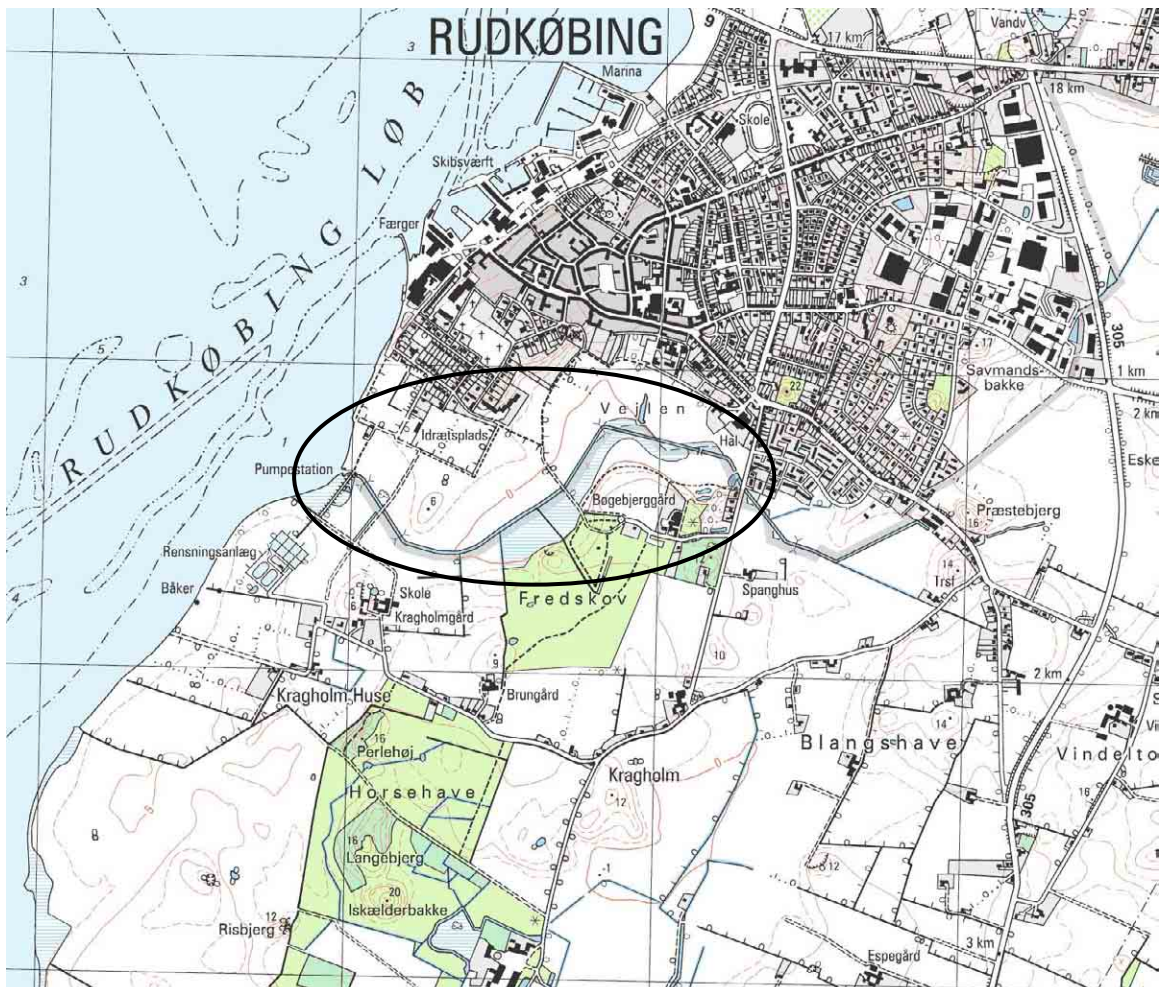
Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Sammenfatning

Kommunetr. 475	Kommune Rudkøbing
Emne Landvinding	Sted Vejlen

Vådområdet Vejlen syd for Rudkøbing udgjorde gennem århundreder en skarp og karakteristisk grænse mellem byen og det åbne land. Den lå oprindeligt med blankvand, men blev tørlagt i 1826. Oprindeligt havde bebyggelsen i Østergade hovedbygninger langs gaden og tilhørende side- og bagbygninger, mens den øvrige grund med mod Vejlen henlå som grønjord og haver.

Denne oprindelige topografiske grænse udgør et vigtigt element i byens samlede kulturmiljø, som er af afgørende betydning for landet. Det bør derfor tilstræbes, at den ikke overskrides af bebyggelse eller sløres af bebyggelse hegn og bevoksning, lige som Vejlen bør henligge som eng og kunstigt afvandet område, evt. igen som vådområde, men uden nogen form for bebyggelse.



Kortudsnit i mål 1:25.000

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Naturgrundlag

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing	
Emne Landvinding		Sted Vejlen

Vejlen udgør en af de mange lavområder langs den sydlige halvdel af Langelands vestkyst. Kysten vender ud mod det ret fladvandede Sydfynske øhav, hvor strøm og bølgeslag har været for svage til at danne udligningskyster.

Lavbundsområdet danner et godt 1/2 km bred og ca. 2 km dybt, vinkelbøjet indløb, omgivet i nord af Rudkøbings bygrund, i syd af lavere områder ved Kragholm. Den afbrydes i øst af en lav landbro, som adskiller den fra lavningerne ved Lindelse Nor.



Udsigt ind over Vejlen - set fra sydvest.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Kulturhistorie

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing
Emne Landvinding	Sted Vejlen

Vejlen kom til at danne den sydlige afgrænsning for Rudkøbing, som anlagdes i slutningen af 1100-årene. Den og havet i vest udgjorde de så stærke topografiske grænser, at de kom til at stå som skarpe grænser mellem byen og det åbne land. Mens havnens udbygning gennem de sidste små 200 år har forstyrret den vestlige afgrænsning noget, udgør Vejlen stadig en oprindelig afgrænsning.

Vejlen var oprindeligt et vådområde med blankvand. I middelalderen anvendte byen den som vinterhavn, men med udviklingen af skibe med større dybgang måtte man senere benytte Lindelse Nor og i nyere tid også Svendborgsund. Tørlægningen af Vejlen gennemførtes i 1826 på Det Kongelige Rentekammers foranstaltning som det første af de mange landvindingsprojekter på Langeland.

Den nordlige del af Vejlen hørte til Rudkøbings byjorder. Formentlig anvendte byens købmænd den til græsning og høslæt. Da brugerne i hovedsagen boede på Østergades sydside, hvis bebyggelse bestod af byens rigeste købmandsgårde, udgjorde Vejlen en naturlig forlængelse af deres haver og gårdsrum. Grænsen mellem by- og markjorder fulgte grænsen mellem tør og fugtig bund.

Det oprindelige bebyggelsesmæssige forløb fra Østergade til Vejlen bestod således af hovedbygninger langs Østergade, efterfulgt af side- og bagbygninger, samt ned mod Vejlen af hæssætningsplads, kålhaver og grønjord. Mange steder har det været muligt at se ned over landskabet fra portåbninger i hovedgaden.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

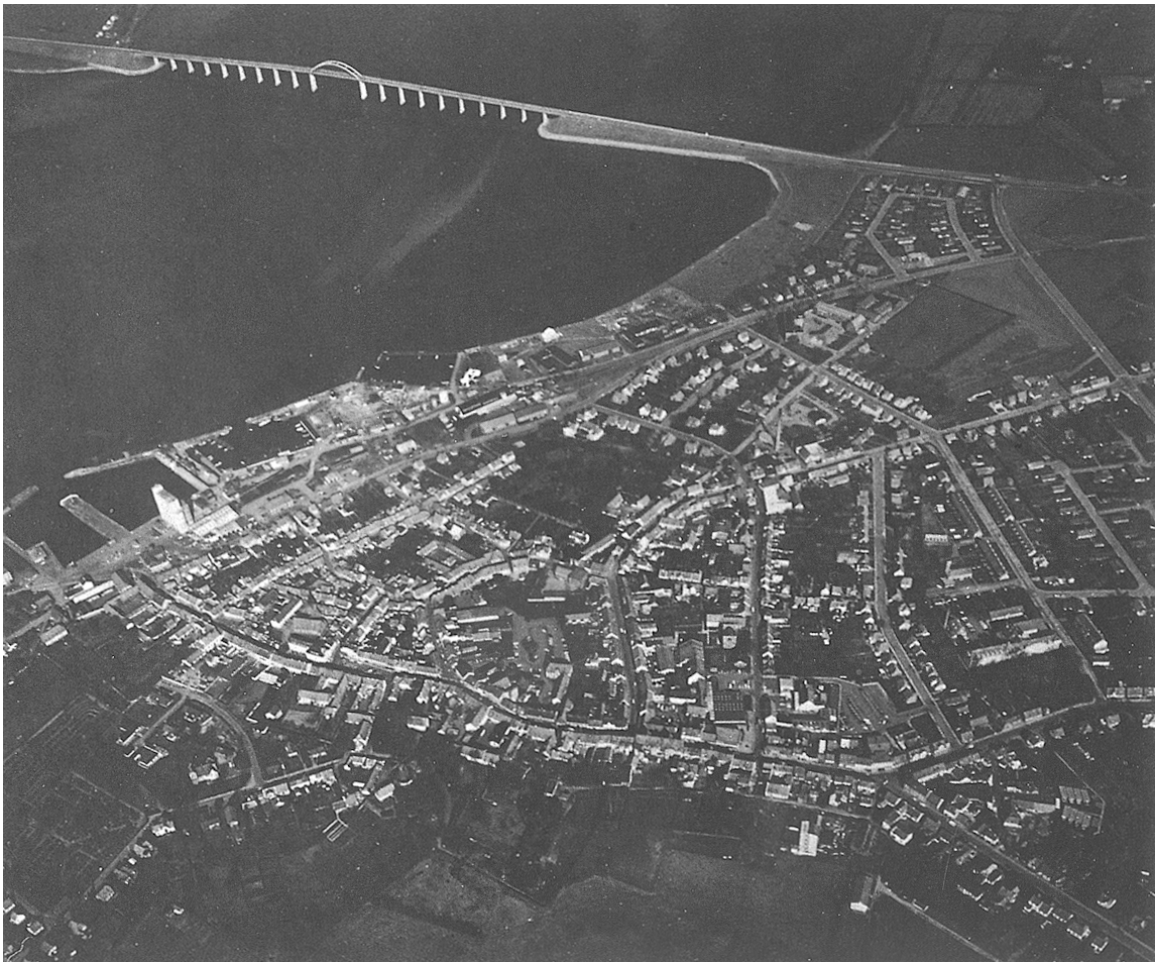
Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Arkitektur og bebyggelse

Kommunenr. 475	Kommune Rudkøbing	
Emne Landvinding		Sted Vejlen

Vejlen har altid udgjort en barriere for Rudkøbings byudvikling mod syd. En så stærk og klar afgrænsning mod det åbne land må siges, at have haft den allerstørste betydning for byplanens samlede udformning og hermed også for landskabsarkitekturens gennemslag i byens fysik.



Vejlens betydning for Rudkøbings udvikling mod syd ses meget tydeligt på nærværende foto. Det er Vejlen, det mørke parti, nederst på billedet.